

SANT SADURNÍ

Sant Sadurní, mil nou-cents cinc

IMATGES INÈDITES D'ARA FA UN SEGLE

Carles Querol i Rovira

Els primers anys del segle XX va ser una època en la qual a Sant Sadurní, al Penedès i a Catalunya es van produir una colla d'esdeveniments d'una certa transcendència que venien a confirmar la vitalitat dels nostres avantpassats. A cada municipi de la comarca en podem trobar exemples força eloqüents i, qui més qui menys, celebra actualment el centenari d'alguna iniciativa recixida ara fa un segle.

Sant Sadurní no és una excepció. Aquest 2005 farà 100 anys que es va inaugurar el monument a Marc Mir i Capella al bell mig de la plaça de l'Ajuntament, que s'havia estrenat al primer curs de les escoles públiques de la plaça Nova i que van començar les classes els *hermanos* gabrielistes. El 30 d'agost hi va haver un eclipsi de sol i l'hivern va ser molt fred, com el del 2005, amb temperatures mínimes de -8°. I tot això mentre a Vilafranca naixia la poetessa Anna Maria de Saavedra; a Barcelona posaven la primera pedra del Palau de la Música Catalana, una bomba esclatava a les Rambles i uns militars forassenyats assaltaven el setmanari *Cu-Cut!*; a París, atemptaven contra Alfons XIII; a França es proclamava la llei de separació de l'Església i l'Estat; a Rússia es desencadenaven els fets revolucionaris del Diumenge Roig, preludi de la revolució soviètica, i Albert Einstein publicava a la revista *Annalen der Physik* els seus tres famosos articles sobre la primera verificació experimental de la teoria quàntica de Plank, una anàlisi

del moviment brownià i la teoria especial de la relativitat en la qual exposava la seva famosa fórmula: $E = mc^2$

Les imatges fotogràfiques sadurninencs que hem pogut recuperar i catalogar corresponents al 1905 ens permeten viatjar al passat i submergir-nos en aquells i d'altres esdeveniments locals, descobrir com era aleshores Sant Sadurní, detectar detalls amagats que ens havien passat desapercebuts i fer reviure, encara que sigui per un moment, personatges que fa un segle trepitjaven els mateixos carrers que ara trepitgem nosaltres: l'alcalde i la seva esposa, el sabater que havia estat jutge, un dels primers ciclistes, un carboner, les alumnes i les religioses del col·legi de les Germanes Carmelites, el Codorníu i l'escultor del monument a Marc Mir.

Mentre vostè, amic lector, se'ls miri, es produirà un sortilegi, i semblarà que en el fons de les seves imatges encara hi ha una espurna de vida.

Sant Sadurní el 1905

Aquest indret de Sant Sadurní és un dels que ha experimentat un canvi més espectacular en els darrers cent anys. Per situar el lector indicarem que en primer terme hi veiem els terrenys ocupats avui per la plaça del Pont Romà. La silueta del campanar de l'Ajuntament a l'esquerra i els tres xiprers de cal Mestres al centre de la imatge ajudaran a identificar millor aquesta panoràmica de la vila.

Tota aquesta zona estava travessada aleshores, en diagonal, pel torrent de la Canaleta que baixava de ponent seguint el traçat del que avui és la rambla de la Generalitat, i que anava a desembocar a la riera Lavernó, on canviava de nom i es deia torrent de les Sulcies. Per

franquejar-lo hi havia dos ponts: el primer, que donava accés al carrer de l'Església, reedificat de nou el 1765, i el segon, més modern, construït a la segona meitat del segle XIX, que seguia el camí de Sant Sadurní a Gelida i Martorell i que vorejava la vila per llevant.

Després de la Guerra Civil es va dur a terme el soterrament del torrent de la Canaleta, al tram que correspon exactament a la plaça del Pont Romà, per part de presos republicans que van ser destinats a batallons de treballs forçats.

També podem identificar l'immoble del col·legi Sant Josep, al costat dels tres xiprers, on aquest curs van començar les classes els *hermanos*, i la galeria del pati interior de les escoles públiques de la plaça Nova, estrenades el curs 1904-1905. A la peça de terra que queda entre les cases s'aixeca avui l'actual col·legi Sant Josep. (Foto de l'arxiu de l'autor).

L'alcalde Pere Poch i la seva esposa Eulàlia Junyent

Pere Poch i Carbó (1858-1935), conegut com el *Catassús*, era alcalde de Sant Sadurní des de l'1 de gener de 1904, i, per tant, va ser ell qui va rebre el rei Alfons XIII quan aquest va visitar la vila el 17 d'abril d'aquest any, qui va inaugurar les escoles públiques de la plaça Nova i qui va presidir la inauguració del monument a Marc Mir i Capella el 1905. Va ser cessat el 1909 arran dels esdeveniments revolucionaris de la Setmana Tràgica.

Un any després, fastiguejat de les crítiques dels seus adversaris polítics locals, es va adreçar als seus convilatans a través d'un pamflet, del qual transcrivim un fragment: "[...] Més no cregueu senyors que

els sadurninencs siguin tan tontos d'empassar-se, amb la facilitat que voldrieu-ho, les píndoles de la vostra marca per daurades que siguin. Podrà el públic dubtar per un moment, podrà enlluernar-se davant dels mirallets de la iniquitat, de la infàmia, de la calúmnia i de la mentida que feu ballar tots els dies, però quant s'aixequi la cortina, que potser que no tardi gaires dies, aleshores quan el poble s'adonarà que aquells que es fan passar per redemptors no són més que uns sense cor i sense consciència". Pel que es desprèn d'aquestes paraules, l'alcalde estava força empipat per les crítiques que li feien.

Ara, un segle després, a Sant Sadurní, ja no s'escolten crítiques a l'alcalde i a l'Ajuntament de torn, i els qui governen viuen en estat de gràcia permanent. Sembla talment com si el gat se'ns hagués menjat la llengua, en particular als qui eren uns autèntics experts en aquesta matèria. Sigui com sigui, entre la bassa d'oli actual i les picabaralles de fa cent anys, o vint sense anar més lluny, n'hi ha que encara preferim aquella

espurna d'incomoditat que pertorbava la tranquil·litat de l'estany. Estimulava la creativitat i la intel·ligència i era molt menys avorrit. (Foto de l'arxiu de l'autor, cedida per Josep Maria Esteve i Poch).

El carboner, una professió ja extingida

Si bé avui encara podem trobar un alcalde pels carrers de Sant Sadurní, difícilment trobarem un carboner, tot i que ara fa un segle era d'allò més habitual als boscos de la comarca. A la imatge de la pàgina següent en podem veure un, dret damunt d'una carbonera, una pila de fusta d'alzina i de roure distribuïda estratègicament i coberta amb rames verdes, herba i terra. La carbonització de la fusta produïa carbó vegetal, molt utilitzat per les cuines domèstiques, posat que crema fàcilment i té un gran poder calorífic. Aquesta instantània de 1905 està feta en un bosc d'Espiells.

La proliferació dels carboners (continua a la pàgina següent)

